
**Toelichting op de instructie medewerker
leerplicht dan wel DSP**

Toelichting op de instructie

Volgens artikel 16, lid 4 van de Leerplichtwet 1969 is aan het college opgedragen een instructie vast te stellen voor de medewerker leerplicht. Hierin wordt vermeld hoe de wettelijke taken die de gemeente zijn opgelegd moeten worden uitgevoerd. Ook dient aangegeven te worden hoe overleg wordt gepleegd met de leerplichtambtenaren in de omliggende gemeenten en met welke instanties bij de uitvoering van de taken moet worden samengewerkt.

In deze instructie is de combinatiefunctie leerplicht en DSP gebruikt om deze twee functies meer met elkaar te laten integreren. Gezien de doorlopende leerlijn, de aanpak van voortijdig schoolverlaten en de stimulans om op alle gebieden omtrent leerplicht en voortijdig schoolverlaten steeds meer met de elkaar te gaan samenwerken, is de combinatiefunctie echt een pré in een snelle effectieve aanpak bij de bestrijding van het aantal voortijdig schoolverlaters.

Leerplicht en het DSP zijn twee belangrijke instrumenten om te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren in staat zijn om maatschappelijk volwaardig te participeren. Soms bestaat het beeld dat leerplicht puur een handhavende functie heeft. Dat kan zeker een rol zijn van leerplicht, maar dat is geen doel op zich. Voorop staat de zoektocht naar het voorkomen van verzuim en naar het zo duurzaam mogelijk herstellen van de schoolgang. Ook het DSP is niet alleen bedoeld om jongeren na een mislukte schoolloopbaan aan het werk te krijgen, het is juist ook bedoeld om te zorgen dat jongeren zich alsnog kwalificeren.

Het is opvallend dat de wetgeving op “schoolgang” en “voortijdig schoolverlaten” versnipperd en verdeeld is opgenomen in tal van wetten en dat verschillende wetten al lang geen vernieuwing hebben gekend. Daarmee sluit het formele kader soms slecht aan op de ontwikkelingen in de huidige maatschappij. Daarom zijn er zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau aanvullende afspraken gemaakt.

In deze instructie zijn voor de medewerker leerplicht en de doorstroomcoaches al die formele kaders en aanvullende afspraken vertaald naar de gewenste werkwijze met betrekking tot het toezicht op de naleving van de leerplicht en het beleid op het gebied van voortijdig schoolverlaten. De “ambtsinstructie van Ingrado” is hiervoor als leidraad gebruikt.

In de instructie zijn weinig tot geen bepalingen opgenomen die in wetgeving zijn opgenomen. De instructie moet dan ook in nauwe samenhang met de wetgeving gelezen worden. Met wetgeving wordt hier niet alleen op de Leerplichtwet en de onderwijswetten gedoeld, maar ook op de andere relevante wetgeving, zoals de Algemene wet bestuursrecht (Awb), het Wetboek van Strafrecht, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg). Ook de Methodische Aanpak Schoolverzuim is naast de instructie een document dat in samenhang met elkaar gelezen en toegepast dient te worden.

In de instructie wordt de aanduiding ‘medewerker leerplicht’ gebruikt in de zin van artikel 16, lid 1 van de Leerplichtwet: de als zodanig aangewezen functionaris die de eed of de belofte heeft afgelegd.

De instructie gaat er van uit dat de medewerker leerplicht over de bevoegdheid als BOA beschikt.

Leeswijzer

Hieronder staat per hoofdstuk uit de instructie de hogere bedoeling uitgelegd. Ook wordt aandacht besteed aan afwijkende keuzes ten op zichte van de modelinstructie van Ingrado. Daarmee wordt helder wat de Twentse en Enschedese specifieke keuzes zijn.

Hoofdstuk 1: Algemeen & Doel

Het doel van ons handelen is “jongeren helpen perspectief op een hoopvolle toekomst” te krijgen. Dat bovenliggende doel is de leidraad waarmee we soms complexe situaties tegemoet treden.

Binnen de formele kaders in de onderwijswetgeving is een aantal aanvullingen van belang. Ten eerste de Methodische Aanpak Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Dat is een landelijk handelingskader dat tussen verschillende partijen als ministerie, Ingrado en OM is afgesproken. Het kent geen formele status, maar wordt wel als beleidspraktijk gehanteerd. Ten tweede hebben de gemeenten en scholen in Twente aanvullende afspraken gemaakt over hun samenwerking rond schoolaanwezigheid. Die afspraken zijn vertaald naar een “Twentse aanwezigheidskaart” die geldt als bovenwettelijk kader, waarmee beter wordt aangesloten op ontwikkelingen in de samenleving en wetenschap. Ten derde geldt de meldcode in ons werk. Schoolverzuim is regelmatig een signaal dat de opvoedsituatie van een kind kwetsbaar is. Vandaar dat er extra aandacht aan de meldcode wordt besteed in deze instructie.

Hoofdstuk 2: Jongeren onder de 18 jaar

De Nederlandse wet maakt een onderscheid tussen onder en boven de 18 jaar. Onder de 18 jaar zijn de eisen om naar school te gaan strenger. Ook zijn de mogelijkheden om te handhaven groter.

Bij 2.1: Absoluut verzuim en vrijstellingen (jongeren gaan niet naar school)

De basis is dat kinderen naar school gaan. Soms blijkt dat kinderen überhaupt niet ingeschreven staan op een school. Dat noemen we absoluut verzuim. Het heeft dan de hoogste prioriteit om met deze ouders contact te leggen om te zorgen dat hun kinderen naar een school gaan.

In enkele gevallen is het toegestaan om kinderen niet naar school te laten gaan. Soms omdat kinderen dat simpelweg niet kunnen. Maar ook andere redenen kunnen een toegestane uitzondering vormen, bijvoorbeeld vanwege de geloofsovertuiging van ouders. Het is belangrijk om als gemeente zowel streng op te treden als meedenkend op te trekken met deze ouders, het belang van het kind staat steeds voorop.

Op basis van nieuwe jurisprudentie is de werkwijze rond vrijstellingen 5b – bezwaar tegen richting van onderwijs – aangescherpt. In artikel 11 lid 7 is daar een toetsingskader opgenomen, waarbij ook ruimte is gemaakt om met ouders op te blijven trekken. Ouders moeten jaarlijks een vrijstelling aanvragen. Bij de eerste aanvraag is het onderzoek extra uitgebreid. En ook wanneer het kind 12 jaar gaat worden. Dat is de leeftijd dat een kind meestal naar het VO gaat. Bovendien is dat een leeftijd waarop het kind zelf ook zijn wensen kan aangeven.

Als studentenstad hebben we daarnaast van een administratief probleem met buitenlandse minderjarige studenten. Doordat zij geen onderwijshistorie in Nederland hebben en gebruik maken van speciale inschrijvingsregelingen op het HBO en Universiteit lijken zij absoluut verzuimers in onze administratie. Om te voorkomen dat we al deze jongeren onterecht gaan benaderen en dat er veel handwerk ontstaat is in Enschede een administratieve werkwijze ontwikkeld, art 6 lid 9.

Bij 2.2: Preventief werken

Uit allerlei onderzoeken blijkt dat het cruciaal is om snel te handelen bij beginnend verzuim. Daarom werken we nauwer met scholen samen dan de wet ons voorschrijft. Op die manier hopen we snel en met minder inspanning de schoolgang te herstellen.

Ook weten we uit de praktijk dat er diverse momenten in een schoolloopbaan zijn die risicovol zijn. Bijvoorbeeld rond schoolwisselingen. Soms wordt in de praktijk gezegd dat die momenten fijn zijn als “nieuwe start”. Vaak zijn dat echter juist momenten dat veel kennis en ervaring verloren gaat over wat jongeren nodig hebben om fijn naar school te kunnen gaan. Daarom werken scholen en de afdeling onderwijs nauw samen rond deze overstapmomenten.

Een belangrijk onderdeel in onze aanpak zijn de preventieve gesprekken op de VO-scholen. Strikt formeel is het nodig dat een school ons inschakelt via een formele verzuimmelding via DUO. Dat vraagt een aantal administratieve handelingen van de school. Bovendien ontstaat er dan een formele melding die ook naar ouders gaat. Het preventieve spreekuur krijgt daardoor behoorlijk wat lading voor jongere en ouders plus het kost relatief veel administratieve handelingen. Het is beter om de sfeer van een preventief gesprek lichtjes te houden. In overleg en afstemming met de functionaris gegevensbescherming is afgewogen dat de huidige werkwijze prima verdedigbaar is. Een DUO melding is een te zwaar middel gezien de aard van het preventieve gesprek. Wel vergewissen we ons dat ouders altijd zijn geïnformeerd over het preventieve gesprek. Hoewel een formele melding inhoudelijk weinig toevoegt, vormt die melding formeel wel de grondslag op basis waarvan leerplicht dit gesprek mag voeren. Er is voor gekozen om de scholen toch te vragen die extra administratieve handelingen te verrichten.

Bij 2.3: De schoolgang hapert

Op jaarbasis zijn er best veel jongeren waar de schoolgang begint te haperen. We zoeken dan met de jongeren, ouders, school en hulpverlening naar manieren om de schoolgang te herstellen. We kijken naar de oorzaken van het probleem en wat er nodig is per situatie. Soms ligt de oorzaak bij de jongeren, maar soms ook bij ouders. Ook kan het voorkomen dat de oorzaak bij de school of hulpverlening ligt. Leerplicht gaat in eerste instantie met de betrokkenen in gesprek, probeert hen te helpen om weer grip en perspectief te krijgen en bemiddelt waar nodig.

Helaas zijn er ook situaties waar de schoolgang vrijwel helemaal stopt. Vaak ook langdurig. De situaties zijn vaak complex wat betreft de situatie van de jongeren, maar ook de samenwerking rond betrokken organisaties is vaak complex. De komende tijd moeten we hierin groeien als betrokkenen rond deze kinderen en ouders. Een eerste aanzet daartoe is in dit stuk gegeven.

Hoofdstuk 3 Handhaven van de leerplichtwet

Soms volstaat het niet om in gesprek te gaan en te bemiddelen. Dan kan leerplicht overgaan tot handhaven. Ook hier blijft centraal staan wat de oorzaak achter de haperende schoolgang is. Soms is het nodig om naar de rechter te gaan, soms moet gekozen worden voor de civiele route, soms helpt het om dwangsommen op te leggen, en soms is het nodig om de inspectie in te schakelen.

Hoofdstuk 4 Van 18- naar 18+

Als jongeren 18 worden, vervalt de leerplichtwet. Om te voorkomen dat jongeren uit beeld raken terwijl er ondersteuning nodig is, worden zij overgedragen aan het DSP. Het DSP zorgt dat zij de goede ondersteuning krijgen.

Hoofdstuk 5 Jongeren die 18 jaar en ouder zijn

Vanaf 18 jaar kunnen jongeren, ook als ze geen startkwalificatie hebben, zich gemakkelijk uitschrijven. Relatief veel jongeren doen dat. Sommigen doen dat omdat ze een andere opleiding willen volgen, maar er zijn ook veel jongeren die willen stoppen met studeren. De oorzaken hieronder zijn o.a. sociale problematiek, gebrek aan perspectief en behoefte aan geld. Uit onderzoek weten we dat deze jongeren grote kans maken op duurzame maatschappelijke uitval. Daarom nemen we proactief contact met ze op en blijven we dat doen. Op die manier hopen we hen te bewegen alsnog een opleiding af te maken, of als dat niet kan, ze te ondersteunen bij het vinden en vasthouden van een goede plek op de arbeidsmarkt.

Hoofdstuk 6 Samenwerken

We werken samen met veel andere instellingen. Voor een deel om tot goede ondersteuning van jongeren te komen, maar ook om het schoolaanwezigheidsbeleid van scholen te verbeteren en om de regionale aanpak van schoolaanwezigheid en voorkomen & bestrijden van voortijdig schoolverzuim te versterken.

Hoofdstuk 7 Verantwoorden en ontwikkelen

Het is belangrijk om de signalen vanuit het team onderwijs kenbaar te maken en mee te nemen in beleidsontwikkeling. De schoolgang van jongeren is als “het vinkje in de mijnen”, een eerste signaal dat er meer fout gaat dan alleen school. Bovendien is het afronden van school een investering met grote impact om de kracht van jongeren en daarmee van de stad te versterken.